

Spruitkool

Eerst even dit, mocht je internationale informatie zoeken of bijvoorbeeld zaden van spruitkool in een niet-Nederlandstalige webwinkel:

- Synoniem: Spruitjes
- Latijnse naam: *Brassica oleracea* convar. *oleracea* var. *gemmifera*
- Engelse naam: Brussels Sprouts
- Duitse naam: Rosenkohl
- Franse naam: Chou de Bruxelles

Spruitkool doet het bij ons eigenlijk altijd wel goed op onze vocht-vasthoudende voedzame kleigrond. Het is spruitjes (en bij kool in het algemeen) wel belangrijk dat je het juiste ras koopt, want er zitten behoorlijk wat verschillen in kwaliteit in, zie bij de alinea over teeltwijzen / rassen hieronder voor meer informatie over waar je op kunt letten als je zaden koopt.

Een spruitje is eigenlijk een soort van ontwikkelende krop in elke bladoksels (zie foto's), het wordt ook wel een okselknop genoemd. Als je ze niet op tijd plukt worden de spruitjes steeds losser tot ze uiteindelijk open gaan.

Spruiten zijn redelijk winterhard. Vroeger waren spruitjes bitterder dan de nieuwe rassen, ze werden gekookt, wij aten ze met flink wat nootmuskaat. Gelukkig zijn er ondertussen heel veel leuke recepten met spruitjes te vinden, zoals roerbakken, gratin, stoofschotels, salades, etc.

TEELTWIJZEN / RASSEN

Let bij je keuze voor een rassen op de gewenste oogstperiode (zoals late herfst, vroege winter, late winter, etc.). Er zijn spruitjesrassen die je al midden in de lente zaait en dan nog voor de winter kunt oogsten, en er zijn latere rassen die je in de winter oogst.

Hoe dan ook hebben spruitjes altijd een lange teeltduur (van meer dan 5 tot 6 maanden). De planten nemen veel ruimte in beslag (gemiddeld zo'n 60 x 60 centimeter per plant). Spruitjes nemen dus veel plaats over een lange periode in, het is handig om daar bij je planning en het kopen van zaden rekening mee te houden.

Er bestaan zaadvaste rassen en F1-hybriderassen. Zelf hebben we meerdere keren zaadvaste rassen geprobeerd en komen toch elke keer weer terug bij de F1-hybriderassen. Die laatste groep bevat rassen waarvan de zaden duurder zijn maar die een betere opbrengst geven, en/of beter van vorm zijn. Sommige zaadvaste rassen willen hier nog wel eens 'losse spruiten' geven waarbij de spruitjes dus geen kogelharde en rond spruitjes zijn maar losbladige 'kropjes'. We hebben ook mooie rode spruitjes wel eens geteeld maar daar waren wij toch ook niet zo te spreken (qua oogst en losheid van spruitjes). Dat kan echter ook wel te maken hebben met onze voedzame bodem of de omstandigheden in dat jaar. Laat het je vooral niet weerhouden om het zelf eens te proberen, er zijn ondertussen weer nieuwere en betere rassen verkrijgbaar.

Voorbeelden van rassen:

- Brilliant F1
- Cryptus F1 (knolvoetresistent)
- Falstaff F1 (rode spruitjes)
- Groninger
- Igor F1
- Jade Cross F1
- Long Island
- Red Bull (rode spruitjes)
- Roodnerf
- Rubine (rode spruitjes)
- Seven Hills
- Topline F1

Iets heel anders maar leuk om hier te vermelden is het boerenkoolspruitje, ze wordt vaak flowersprouts genoemd. Het is een F1-hybride-kruising tussen spruitjes en boerenkool en dat levert planten op die lijken op spruitplanten maar waarvan de ‘spruitjes’ niet vast en gesloten zijn maar open en met wat gefranjeerd blad, als mini-boerenkooltjes in de bladoksels. Ze lijken in de smaak juist wat meer op boerenkool, hebben een mildere smaak. Ik heb er een eigen informatiepagina over geschreven: [Boerenkoolspruitjes](#)

Boerenkoolspruitjes

BODEM / BEMESTING

De meest geschikte bodemsoorten zijn niet te zware maar wel voedzame gronden zoals leem en lichte klei. De grond moet voldoende vocht vasthouden maar niet kletsnat blijven (in een kletsnate herfst/winter doen spruitplanten het hier duidelijk minder goed – de spruitjes worden los of ze ontwikkelen zich gewoon niet heel goed).

Alle koolsoorten zijn ‘veelvraten’; ze verbruiken relatief veel voedingsstoffen. Maar spruiten groeien niet heel snel maar vooral langzaam en gestaag, en om die reden houden ze van een goede maar vooral langdurige bemesting. Zelf spitten we in de winter oude mest onder, waar de spruiten gaan komen. Daarnaast krijgen de planten in het voorjaar wat samengestelde organische meststof voor de moestuin, en dat geven we in de maand juli of augustus nogmaals.

Gebruik niet teveel stikstofhoudende mest (zoals bloedmeel): je krijgt dan veel plant en veel blad maar weinig spruit). Als je echter te weinig stikstof geeft krijg je een paarse verkleuring

plaats (zoals buiten of in een kas) voorgezaaid kiemen de zaden binnen 1 tot 2 weken en groeien de zaailingen sterk en gedrongen. Ik verspeen de zaailingen altijd nog naar 9-centimeterpotjes met potgrond, daarin kunnen de zaailingen nog een paar weken door groeien tot ze wat groter en met een sterk wortelgestel kunnen worden uitgeplant

Verschillende koolsoorten verspeend naar 9-centimeterpotjes om nog een paar weken te groeien voor ze worden uitgeplant

Plant de zaailingen uit wanneer ze groot genoeg zijn. Probeer daarbij zo min mogelijk worteltjes te beschadigen (daarom zaai ik ook liever voor en verspeen ze in potjes met potgrond zodat ik het hele kluitje kan uitplanten. Bescherm de zaailingen direct na het uitplanten tegen vogelvraat (zie hieronder bij ‘verzorging’).

VERZORGING

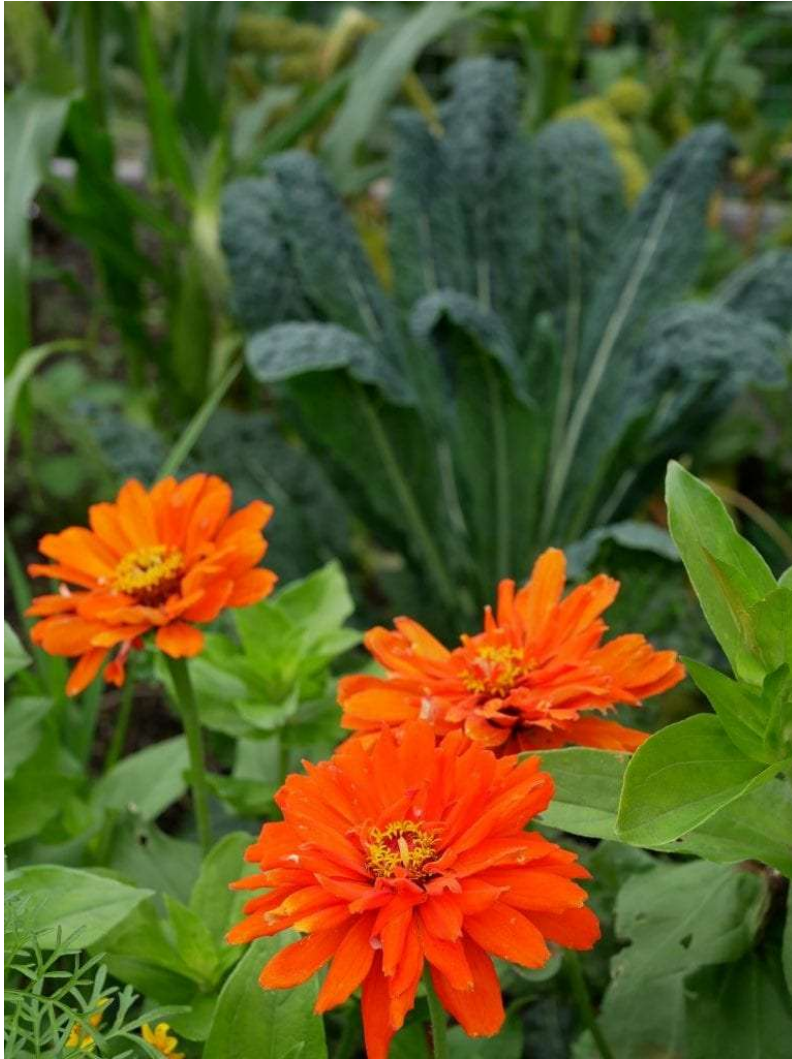
Zoals bij alle koolsoorten is bescherming tegen vogelvraat in het begin bijna onmisbaar (al hangt het natuurlijk ook af van waar je moestuin ligt, in de stad of op het land, welke provincie, open of beschut, etc.). Zelf zetten we rond het koolvak wat stokken of palen, en daaroverheen gaat een fijnmazig net. Als de kolen zo ongeveer 35 centimeter groot zijn kan het net eraf; vogels (en dan vooral duiven) zijn gek op de jonge koolblaadjes, de oudere zijn al wat minder lekker en worden alleen opgevreten als er verder veel lekkers in de tuin te vinden is.

Opgevreten blad bij spitskool

Je kunt je voorstellen dat jonge planten waarbij het blad is opgevreten zoals op de foto hierboven, niet genoeg voedingsstoffen meer op kunnen nemen en dus dood gaan of een groeistilstand krijgen met alle gevolgen van dien (zoals minder weerstand tegen ziekten en plagen).

De laatste jaren planten we steeds vaker verschillende koolsoorten tussen andere planten in de tuin. Belagers hebben het graag makkelijk; hoe meer dezelfde planten in een rij, des te makkelijker, veiliger en sneller kunnen ze eten. Door koolplanten kriskras in de tuin te planten, tussen andere groenten maar ook eenjarige bloemen, etc. in, des te minder interessant worden de planten voor die belagers (dat geldt voor vogels, maar ook voor rupsen, witte vlieg, slakken, etc.. En we vinden het zelf ook nog eens leuk. Uiteraard is er geen garantie, afhankelijk van wat er verder nog in de tuin staat en andere omstandigheden worden hier sommige koolplanten toch nog opgevreten maar andere juist volledig met rust gelaten.

Voorbeeld: palmkool met feloranje Zinnia's

Naast het beschermen is een bodembedekking handig; het houdt vocht in de grond vast in droge periodes, houdt bovenlaag van de grond enigszins koel en het gaat onkruidgroei tegen (en dat is extra handig als je koolplanten onder een net hebt staan want dat moet je er eerst vanaf halen voor je kunt wieden, en er daarna weer zorgvuldig over terug hangen en weer vastzetten).

Breng desgewenst ook koolkragen aan. Je knipt dan van rubber of plastic rondjes of vierkantjes van 10 x 10 centimeter, met aan één zijde een inknipping tot de helft en een klein rond gaatje in het midden. Deze lapjes vouw je om de voet/steel van de koolplant. Op deze manier voorkom je dat de koolvlieg eitjes legt, net onder de grond, bij de voet van de koolplant (waarna de larven aan de wortel van de koolplant gaan vreten). Wij hebben dit jaren lang gedaan maar zijn er op een gegeven moment mee gestopt omdat we bij tuinburen zonder koolkragen zagen dat er geen problemen met koolvliegen waren. Later lazen we dat de koolvlieg een flinke voorkeur heeft voor koolplanten in losse zandgrond en niet zo snel eitjes legt in de vette klei (waar dus op tuinieren). Kijk goed naar je grond en bedenk of je

koolkragen wilt gebruiken en hoe je dat wilt gaan doen (die van plastic of rubber gaan bijvoorbeeld jaren mee, je kunt ze ook van karton maken en dan gaan ze 1 tuinseizoen mee).

En verder: pluk losse spruiten zo snel mogelijk. Zelf halen we het kontje eraf en dan hou je allemaal losse spruitjesblaadjes over (lekker om niet te koken maar te roerbakken met een fijngesnipperd uitje en spekjes, of met wat grof gehakte hazelnoten, of om een salade mee te maken). Door de losse spruitjes te oogsten stimuleer je de plant om bovenin de plant nieuwe spruitjes te maken en om andere spruitjes te laten groeien tot een oogstbaar formaat.

Door de top uit de plant te halen (afhankelijk van het ras en de grootte van de plant kun je dat wat later in de herfst doen) groeien de bovenste spruiten beter en sneller uit. En daarnaast heb je daardoor wat minder kans op losse spruitjes.

De planten laten vaak de onderste bladeren vallen, dat gaat dan meestal samen met het groeien van de spruitjes. Je kunt helpen door gele bladeren zelf te verwijderen. Soms blijven de bladeren langer aan de plant en kun je een deel eventueel zelf verwijderen (zodat de plant wat sneller opdroogt na regen en je wat makkelijker kunt oogsten). Maar heel belangrijk is dit niet hoor.

OOGST / BEWAREN

Oogst de spruitjes als ze nog mooi dicht en hard zijn. Je oogst ze door ze tussen duim en vingers vast te pakken en naar beneden of naar boven te duwen; zo breek je het spruitje van de steel.

Verwijder ook gelijk eventuele rotte spruitjes zodat die de plant geen energie meer kosten.

Gooi na de laatste oogst de dikke stammen/stronken liever niet op de composthoop (wij gooien hier de stronken van alle kolen bij het afval dat wordt opgehaald): ze verteren niet of nauwelijks in de composthoop omdat ze zo hard en dik zijn.

Geplukte spruiten zijn in de koelkast nog een paar dagen houdbaar.

Wij vriezen spruitjes ook wel in, na ze enkele minuten te hebben geblancheerd. Het invriezen van spruitjes heeft nog een voordeel; je bootst daarmee de winter na en in de spruitjes worden de zetmelen omgezet in suikers zodat ze wat milder smaken. Aan de andere kant; wij houden wel van bittere spruitjes, zo bitter als vroeger zijn ze al lang niet meer en een vleugje bitterheid kan in een gerecht heel lekker zijn.

ZAADTEELT

Dat is erg lastig omdat kruisbestuiving heel gemakkelijk is bij koolsoorten. Bovendien levert het oogsten van zaden van F1-hybrides planten met een aantal andere eigenschappen (zoals losse of bittere spruiten).

Als je het toch wilt proberen: kies een plant waar je geen spruiten van oogst. Verwijder in het voorjaar de onderste spruiten en ook de kop van de plant. De bloemstengels komen uit de overgebleven middelste spruiten. Bind deze vast aan de hoofdstengel want door het gewicht van de lange stelen met grote hoeveelheden bloemen (die heel druk worden bezocht door insecten) breken ze makkelijk. De peultjes groeien in de zomer en in de nazomer worden ze bruin, waarna je de rijpe zaden eruit kunt oogsten.

Ik heb zelf nog nooit zaden van spruitkool geoogst, maar wel van palmkool, en je ziet op deze foto hoeveel bloeistengels ze maakt, hoe rijk ze bloeit (en dat is niet te zien maar de bloemen werden heel druk bezocht door hommels en bijen)